

فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی
سال سیزدهم، شماره اول، پاییز ۱۴۰۰ (پیاپی ۴۹)

مشکل انگیزه‌مندی دانش‌آموزان در کلاس‌های آنلاین و تاثیر آن بر میزان یادگیری آن‌ها

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۰۱

سحر دادفر^۱، سهیل دادفر^۲

چکیده

هدف اساسی پژوهش حاضر، بررسی راهکارهای ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان است چرا که یکی از مشکلات نظام های آموزش و پرورش در سراسر جهان افت تحصیلی است و جامعه ما هم در این رهگذر سالانه میلیاردها ریال از سرمایه کشور را از دست می دهد و با توجه به اینکه روش های سنتی و بدون انعطاف گذشته در این امر دخالت بسیاری دارد و با عنایت به اینکه کسب علوم و فنون جدید در سایه بهره گیری از روشهای نوین آموزشی امکان پذیر است و معلم در جهت دستیابی به این هدف نقش اساسی را به عهده دارد لذا شناخت معلم و کشف نیازها و عوامل ایجادکننده انگیزه های وی می تواند در اثر بخشی فرایند تدریس نوین باعث پویایی و رشد نظام یادگیری و کارایی نظام آموزش و پرورش شود. در این مقاله که به شیوه مروری و با ایتناد به منابع کتابخانه ای گردآوری شده است سعی بر آن داریم تا ضمن آشنایی با مفهوم انگیزه و تاثیر آن بر یادگیری دانش آموزان، دریابیم که چگونه میتوان در آن ها ایجاد انگیزه نمود.

کلمات کلیدی: انگیزه، معلم، یادگیری، دانش آموز

^۱ آموزگار آموزش و پرورش اداره کل شهرستان های استان تهران، شهرستان دماوند
^۲ دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، ایران

مقدمه

در کشورمان با وجود پیشرفت های زیاد آموزشی و تولید وسایل کمک آموزشی متنوع و جذاب ولی هنوز بسیاری از دانش آموزان با علاقه و انگیزه ی کافی به تحصیل نمیپردازند بلکه تنها به خاطر ترس از آینده ی شغلی یا اجبار والدین مشغول به تحصیل هستند. در بی انگیزه شدن دانش آموزان عوامل متعددی نقش دارند که در این مقاله به شرح هر یک پرداخته ایم ولی مهمترین نقش را در بی انگیزه یا بی انگیزه شدن دانش آموزان، معلم ایفا میکند، چرا که دانش آموزان زمان زیادی را در مدرسه و با معلمان خود میگذرانند و اثر پذیری زیادی از معلم خود داشته و تک تک رفتارهای معلم را تحلیل و نسبت به خود بررسی میکنند (باصری، ۱۳۹۶).

جامعه ی امروزی در روند حرکت خود در زمینه های مختلف، از جمله در زمینه ی آموزش و پرورش، با مسائل متعددی رو به روست. نهاد آموزش و پرورش، نهادی است که پایه های قدرت یک جامعه را پی ریزی می کند. آن چه در نظر صاحب نظران تعلیم و تربیت تا زمان حاضر مورد قبول واقع شده این نکته است که، آموزش و پرورش یک سرمایه گذاری دراز مدت است که با سایر نهاد های اجتماعی جامعه ارتباط متقابل دارد. از جمله مسائلی که آموزش و پرورش با آن رو به رو است، کاهش انگیزه یا علاقه به تحصیل در دانش آموزان است. بی انگیزه بودن نسبت به تحصیل، گذشته از افت تحصیلی و اتلاف منابع مادی، منجر به ناامیدی و دلسردی دانش آموزان شده و زمینه را برای ایجاد مشکلات روحی و انحرافات اجتماعی فراهم می کند. پیشرفت در تحصیل و یادگیری نتیجه عوامل گوناگونی است که یکی از مهمترین این عوامل داشتن انگیزه است. انگیزه مهمترین شرط یادگیری است. تلاش برای افزایش انگیزش تحصیلی از اهمیت بسزایی برخوردار است. اغلب محققان باور دارند چیزهایی وجود دارد که خارج از محدوده دید ماست و میزان زیادی از بچه هایی که به نظر می رسد مشکل انگیزشی دارند در واقع دارای نیازهای تشخیص داده نشده و خاص خود هستند. انگیزه را علت و دلیل رفتار می دانند. دلیل اینکه چرا ما بعضی رفتارها را انجام می دهیم ولی بعضی دیگر را انجام نمی دهیم، انگیزه های ما هستند. بدون انگیزه، یادگیری ممکن نیست و جایی که یادگیری نباشد تدریسی وجود ندارد. دانش آموزان با انگیزه به یادگیری اشتیاق داشته و سختکوش هستند. دانش آموزان در درس هایی موفقیت بیشتری کسب می کنند که نسبت به آن موضوعات انگیزش بیشتری دارند. اغلب دانش آموزان تا زمانی که انگیزه و رغبتی برای یادگیری نداشته باشند، در

مشکل انگیزه مندی دانش‌آموزان در کلاس‌های آنلاین و تاثیر آن بر میزان یادگیری آن‌ها ۳۹ □

درس موفق نیستند. انگیزه مبحثی بسیار وسیع است که برای ایجاد آن می‌توان به علایق، کنجکاوی، سلایق، نیازها و حتی حیطة عاطفی افراد تکیه کرد و به وسیله ایجاد آن می‌توان به یادگیری مناسب دست یافت. (شریفی، ۱۳۸۸).

تعریف انگیزه

انگیزه در لغت به معنای سبب و دلیل چیزی است که کسی را به کاری وادار می‌کند. در اصطلاح نیز مفهومی است که دو جنبه در آن لحاظ شده است. از یک سوی، محرک رفتار است که همان عامل و نیروی درونی است و رفتار فرد را موجب می‌شود و از سوی دیگر، دارای نتیجه و هدف است که همیشه از جنبه ی تاثیر در رفتار، به هدفی توجه دارد؛ چرا که هیچ رفتاری بدون انگیزه انجام نمی‌شود. بنابراین، می‌توان گفت، انگیزه، مفهومی دو منظوره است که از سویی، به محرک رفتار و از سوی دیگر، به نتیجه و هدف رفتار اشاره دارد. (شجاعی، ۱۳۸۵) شاید بتوان آن را چنین تعریف کرد؛ عامل درونی که موجب رفتار می‌شود.

انگیزه

از لحاظ تاریخی در اوایل قرن نوزدهم و بیستم انگیزه به عنوان سائق زیستی و یا نیروهای غریزی توصیف می‌شد که به ارگانیسم انرژی می‌داد و رفتار را به سوی اهداف خاص جهت می‌داد، اغلب برای ارضای نیازهای اساسی: نیاز به خوردن، نوشیدن، خوابیدن، تولید مثل و غیره. چنین شرح زیستی برای تفسیر جامعی از عمل انسان ناقص است. در نیمه دوم قرن بیستم، روانشناسی تحت تاثیر انقلاب شناختی، رویکرد شناختی را در مقابل رویکرد رفتاری، زیستی و ناخودآگاه برجسته کرد. نمی‌توان گفت که مدل‌های زیستی یا تکاملی انگیزه از بین رفته‌اند، هیچ نظریه‌ای نمی‌تواند از نقش مغز چشم‌پوشی کند. با این حال ورای این انقلاب این درک وجود دارد که جهان اجتماعی که ما در آن ساکن هستیم تا حد زیادی ساخته دست ماست. برگر و لاکمن روانشناسان در این دوره تمرکز را از اهداف بیرونی به اهداف درونی معطوف کردند و روش‌شناسی هم‌متاثر از این چرخش تمرکز خود را بر روش‌های کیفی گذاشتند. دنزین اصطلاح انگیزه را می‌توان به عنوان عامل نیرو دهنده، هدایت‌کننده و نگهدارنده رفتار تعریف کرد.

لفرانسوا انگیزه را علت و دلیل رفتار می داند، دلیل اینکه چرا ما بعضی رفتارها را انجام می دهیم ولی بعضی دیگر را انجام نمی دهیم انگیزه های ما هستند. (اسلاوین، ۲۰۰۶).

انگیزه و انگیزش غالبا به طور مترادف به کار می روند. با این حال می توان انگیزه را دقیق تر از انگیزش دانست، به این صورت که انگیزش را عامل کلی مولد رفتار اما انگیزه را علت اختصاصی یک رفتار به حساب آورد. اصلاح انگیزه بیشتر در اشاره به رفتار انسان به کار می رود. راسل در این باره می گوید: انگیزه برای مشخص کردن قصد یا بازده دلخواه یک رفتار به کار می رود. پس اصطلاح انگیزه در مورد حیوانات جایز نیست.

هنگامی که انگیزه انسان و انگیزه برای یادگیری را در نظر می گیریم به جای دیدن انگیزه به عنوان سائق ساده، تقویت یا تجلی از رفتارگرایی نشات گرفته از صفات شخصیتی ثابت، باید انگیزه را صفتی متعالی برشمرد. (سیف، ۱۳۸۴)

اهمیت انگیزه در یادگیری

بارها دانش آموزانی را دیده ایم که از لحاظ توانایی و استعداد یادگیری بسیار شبیه به هم هستند، اما در پیشرفت تحصیلی تفاوت‌های زیادی با یکدیگر دارند. این تفاوتها نه تنها در یادگیری درسهای آموزشگاهی بلکه در سایر فعالیتهای غیر تحصیلی نیز به چشم می خورد. این جنبه از رفتار آدمی به حوزه انگیزش مربوط می شود. شناسایی مفهوم انگیزش و آگاهی از انگیزه های مختلف و تأثیر آنها بر فرایند یادگیری دانش آموزان و دانشجویان به معلم کمک می کند تا در طرح و اجرای برنامه های آموزشی خود روشهای بهتری را به کار بندد. ما در این فصل انگیزش و جنبه های مختلف آن را مورد بحث قرار می دهیم. (سیف، ۱۳۹۳).

یکی دیگر از مشکلاتی که در شرایط شیوع کرونا، به دلیل تعطیلی مدارس، برای کودکان و نوجوانان بوجود آمده است، مشکلات آموزشی است. در شرایط قرنطینه کلاس - های درس به صورت آنلاین برگزار میشوند. این در حالی است که همه دانش آموزان به اینترنت دسترسی ندارند، کاهش زمان آموزش و کیفیت نامناسب خدمات آموزش آنلاین، و نابرابری در استفاده از فرصتهای آموزشی، عملکرد تحصیلی یادگیرندگان را کاهش داده است. (شریفی، ۱۳۸۸).

مشکل انگیزه مندی دانش‌آموزان در کلاس‌های آنلاین و تاثیر آن بر میزان یادگیری آن‌ها ۴۱ □

حتی دانش‌آموزانی که از امکانات مناسب برای دسترسی به اینترنت و کلاسهای آنلاین برخوردارند، گزارش میدهند که برنامه آموزش آنلاین حتی از کلاسهای معمولی استرس‌زا تر است. در کلاسهای درس عادی مشارکت در فرآیند یادگیری و حمایت همکلاسی‌ها استرس را کمتر و قابل کنترل تر میکند (رارکریان، ۲۰۲۰) در حالی که در کلاس‌های آنلاین، اغلب مشارکت یادگیرندگان و حمایت آنان از یکدیگر به حداقل می‌رسد. به علاوه در کلاسهای آنلاین نقش معلمان، و راهبردهای تدریس معلمان تغییر می‌کند و دانش‌آموزان لازم است خودشان را با این تغییرات سازگار کنند (گانیه و والترز 2009)، این مشکلات سطح استرس و اضطراب تحصیلی یادگیرندگان را بالا میبرد. استرس و اضطراب میتواند سیستم ایمنی بدن را ضعیف کرده و افراد را در مقابل بیماری‌های مختلف آسیب‌پذیر سازد (علیپور، قدمی، علیپور و عبدهالزاده، ۱۳۹۸).

برای افزایش بازدهی یادگیری در آموزش آنلاین، حضور شناختی، حضور اجتماعی و حضور تدریس ضروری است. گاریسون و جرالده-اینز (۲۰۰۵) حضور شناختی را سطح و عمق تفکر انتقادی میدانند که در ضمن تعامل و ارتباط بین اعضاء یک جامعه یادگیری مشخص می‌شود (گاریسون و جرالده-اینز، ۲۰۰۵). البته تعامل و گفت‌وگو انتقادی باید ساختاریافته و منسجم باشد تا بتواند حضور شناختی را ایجاد کند. حضور شناختی برای سازگاری با آموزش آنلاین ضرورت دارد. حضور اجتماعی یک حس پیوند ایجاد می‌کند که تا حدودی کلاس آنلاین فاقد آن است (آراگون، ۲۰۰۳) که در آن فرد احساس میکند که به عنوان یک عضو مهم از جامعه یادگیری شناخته میشود. خلق یک محیط یادگیری برای افزایش حضور اجتماعی در آموزش آنلاین روشی برای افزایش تعامل بین دانش‌آموزان و معلم، کاهش احساس تنهایی و افزایش یادگیری شناختی است (گانیه و والترز، ۲۰۱۹)

آموزش انگیزه

الشوار و دیگران شش گام عمده برای آموزش انگیزش پیشرفت را ارائه کردند این گام‌ها که به ترتیب مورد توجه قرار خواهند گرفت از این قرارند:

- ۱- توجه خود را به آنچه که اینجا و اکنون رخ می‌دهد متمرکز کنید.
- ۲- تجربه یکپارچه و عمیق از افکار، اعمال و احساسات را فراهم کنید.

۳- به شخص یاری دهید تا از تجربه خود با کوشش در پنداشتن آنچه که رخ داده است سر در بیاورد.

۴- تجربه یاد شده را به ارزشها، اهداف، رفتارها و ارتباطات شخص با دیگران اتباط دهید.

۵- به وسیله تمرین و تفکر، عمل و احساسات تازه را تثبیت کنید.

۶- تغییرات به دست آمده را درونی سازید.

همچنین شواهدی دال بر ارتباط انگیزه تحصیلی با کارکرد مدرسه وجود دارد که به صورت کلی وضعی بر رفتار دانش آموزان تاثیر دارد. البته بعضی از مدارس گامی فراتر رفته و به آموزش و تعلیم انگیزش پرداخته اند که نتایج بدست آمده از مدارس مختلف بسیار پیچیده و گاهاً متعارض می باشند. بعضی از این آموزشها به صورت دوره های کوتاه مدت ارائه شده است که از آن جمله شیوه بیان از راه وانمود سازیدر بازی، واکاوی مورد نگاریها، سخنرانی مردان موفق، «آموزش روانی را می توان نام برد.

ایجاد انگیزه در دانش آموزان چه تاثیری روی یادگیری و رفتار آنها دارد؟

۱. انگیزه تاثیر مستقیمی روی تلاش برای رسیدن به اهداف مشخص دارد. در واقع انگیزه اهداف مشخصی را ترسیم می کند که افراد برای رسیدن به آن تلاش می کنند. بنابراین انگیزه روی انتخابهایی که دانش آموزان می کنند تاثیر می گذارد. به عنوان مثلا، انگیزه است که تعیین می کند دانش آموز در کلاس هنر ثبت نام کند یا فیزیک، بعد از مدرسه مستقیم به خانه برگردد تا تکالیف فردایش را انجام دهد یا در برنامه های فوق برنامه ی مدرسه شرکت می کند.

۲. انگیزه باعث می شود تلاش و انرژی دانش آموز افزایش یابد. انگیزه است که تعیین می کند دانش آموز حتی سخت ترین تکالیف مدرسه اش را با علاقه و اشتیاق انجام می دهد یا مدام از زیر کارها شانه خالی کند. (باصری، ۱۳۹۶).

۳. انگیزه است که شروع یک کار و ادامه دادن آن را ممکن می کند. انگیزه وقتی را که دانش آموزی روی کاری می گذارد افزایش می دهد و نقشی تعیین کننده در یادگیری و رسیدن به هدف دارد.

مشکل انگیزه مندی دانش‌آموزان در کلاس‌های آنلاین و تاثیر آن بر میزان یادگیری آن‌ها ۴۳ □

۴. انگیزه فرآیندهای شناختی را بهبود می‌دهد. شاید عجیب به نظر برسد، اما انگیزه واقعا روی نوع اطلاعات و نحوه‌ی پردازش آنها اثر می‌گذارد، چرا که دانش‌آموزان با انگیزه با احتمال بیشتری به درس توجه نشان می‌دهند و سعی می‌کنند درس را بفهمند. در عوض دانش‌آموزان بی انگیزه فقط به شکلی مصنوعی سعی می‌کنند فرآیند یادگیری را پشت سر بگذارند.

۵. انگیزه است که تعیین می‌کند کدام نتایج مشوق و کدام‌ها تنبیه‌کننده هستند. مثلا دانش‌آموزانی که انگیزه‌ی زیادی برای شاگرد اول شدن یا گرفتن نمره‌های خوب دارند، با گرفتن نمره‌ی ۲۰ تشویق می‌شوند و اگر نمره‌ای پایین بگیرند احساس بدی خواهند داشت و برای گرفتن نمره‌ی بالا بیشتر تلاش خواهند کرد.

۶. در نهایت، انگیزه باعث می‌شود عملکرد دانش‌آموزان بهبود یابد. تمام دلایلی که تاکنون به آنها اشاره کردیم، یعنی تلاش، پشتکار، فرآیندهای شناختی، همه و همه به بهبود عملکرد منجر می‌شوند. (اسلاوین، ۲۰۰۶).

اما چطور در دانش‌آموزان انگیزه ایجاد کنیم؟

گونه‌های مختلف انگیزه

چون در این جا موضوع مورد بحث انگیزه تحصیلی است انواع انگیزه تحصیلی را نام می‌بریم؛ دو نوع انگیزه تحصیلی داریم که عبارتند از انگیزه تحصیلی درونی و انگیزه تحصیلی بیرونی. (باصری، ۱۳۹۶).

۱- انگیزش بیرونی :

در انگیزش بیرونی یک عامل خارجی فرد را به انجام کاری خاص بر می‌انگیزد برای مثال کودکی اتاقش را تمیز می‌کند تا والدینش او را به سینما ببرند و یا دانش‌آموزی تکالیفش را به خوبی انجام می‌دهد تا اجازه داشته باشد در بازی فوتبال شرکت کند، یا برچسب رنگی یا نمره‌های خوب دریافت کند. اگر چه در این موارد با انجام خوب کار مواجهیم اما هیچ یک از این دو کودک، تکلیف را به خاطر خود آن کار انجام نداده‌اند بلکه تلاش برای دستیابی به چیزی دیگر است. (جابجایی هدف)

از آنجا که این انگیزش در بهبود کیفیت آموزش موثر می باشد در ادامه به طرح تلاش آفرین که همسو و همگام با این نوع انگیزش می باشد پرداخته خواهد شد که لازم است ضمن مطالعه دقیق نسبت به اجرای آن اقدامات لازم صورت گیرد. شایان ذکر است طرح تلاش آفرین در دوره راهنمایی تحصیلی از سال ۱۳۷۹ در مدارس استان اجرا گردید که بیشتر سمت و سوی توجه آن به انگیزش بیرونی بوده است. لذا انتظار می رود با عنایت به اینکه هدف اصلی افزایش انگیزش درونی در دانش آموزان است به راهکارهای عملی انگیزش درونی نیز توجه شود

۲- انگیزش درونی :

انگیزش درونی عبارت از یک حالت روان شناسی متغیر است و هیچ دانش آموزی همواره نسبت به مناسبتی خاص از انگیزش درونی ثابتی برخوردار نیست می توان با تفسیر شرایط ، ادراک کفایت و خود مختاری دانش آموز را نسبت به خود تغییر داد همه دانش آموزان در دوران تحصیل خویش انگیزش درونی را تجربه می کنند.

هنگامی که انسان با انگیزش درونی کاری را به انجام می رساند صرفاً آن را برای خود آن می خواهد و نتیجه ی جداگانه ای را نمی طلبد و حتی اگر از کار خود هیچ نتیجه ی مطلوبی هم نگیرد بازهم از این که آن را انجام داده است احساس پشیمانی نمی کند در مورد چنین کسی هرگز به تشویق نیاز نیست این افراد در ضمن پرداختن به فعالیت خود از دیگر امور غافل می شوند و فقط به کار خود توجه دارند نظریه پردازان چنین حالتی را « در جریان بودن » نامیده اند یعنی فرد آنچنان با دقت معطوف به فعالیت خویش است که عاملهای طبیعی بر وی هیچ تاثیری ندارد . با توجه به مطالب ارائه شده در زمینه ی انگیزش درونی در این شیوه نامه به برخی از اصول و فنون ایجاد انگیزش درونی در فراگیران اشاره خواهد شد تا از طریق اجرای آنها بتوان به بهبود کیفی آموزش کمک نمود در همین رابطه تجارب ارزنده همکاران محترم می تواند در تنوع و کیفیت طرح مورد استفاده قرار گیرد(مصطوفی، ۱۳۸۷).

مشکل انگیزه مندی دانش‌آموزان در کلاس‌های آنلاین و تاثیر آن بر میزان یادگیری آن‌ها ۴۵ □

ضرورت توجه به انگیزه در یادگیری

بارها دانش‌آموزانی را دیده ایم که از لحاظ توانایی و استعداد یادگیری بسیار شبیه به هم هستند، اما در پیشرفت تحصیلی تفاوت‌های زیادی با یکدیگر دارند. این تفاوت‌ها نه تنها در یادگیری درسهای آموزشگاهی بلکه در سایر فعالیتهای غیر تحصیلی نیز به چشم می‌خورد. این جنبه از رفتار آدمی به حوزه انگیزش مربوط می‌شود. شناسایی مفهوم انگیزش و آگاهی از انگیزه‌های مختلف و تاثیر آنها بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان و دانشجویان به معلم کمک می‌کند تا در طرح و اجرای برنامه‌های آموزشی خود روشهای بهتری را به کار بندد. ما در این فصل انگیزش و جنبه‌های مختلف آن را مورد بحث قرار می‌دهیم. (سیف، ۱۳۹۳)

نشانه‌های بی‌انگیزگی

بی‌انگیزگی تحصیلی با مکانیزم‌های روانی و بعضاً ناراحتی‌های جسمی همراه است. در صورتی که بی‌انگیزگی تحصیلی طولانی شود می‌تواند عوارض جسمانی و روانی زیادی به همراه داشته باشد. امروزه ثابت شده است بی‌انگیزگی تحصیلی آسیب‌های روانی-اجتماعی متعددی به دنبال دارد. با توجه به نقش مهم و دوسویه بی‌انگیزگی تحصیلی و بهداشت روان در این قسمت سعی شده به این موارد پرداخته شود؛ بعضی از اثرات و نشانه‌های بی‌انگیزگی عبارتند از: (شریفی، ۱۳۸۸).

✓ بیماری‌های روان‌تنی؛ اگر بی‌انگیزگی تحصیلی به صورت طولانی ادامه پیدا کند، واکنش بدن انسان به این تعارض‌ها (عدم علاقه‌ی تحصیلی از یک سو و درخواست‌های اطرافیان از سوی دیگر) او را دچار استرس و اضطراب فراوان می‌کند. به علت استمرار این نوع از فشارها، ضعیف‌ترین اندام‌ها و دستگاه‌های بدن دچار مشکل می‌شوند و بیماری جسمانی شروع می‌گردد. بیماری‌هایی که بر اثر چنین فشارهایی ایجاد می‌شوند، بیماری‌های روان‌تنی می‌گویند. یعنی هم‌ریشه‌ی روانی و هم‌ریشه‌ی جسمانی دارند مثل زخم معده، فشار خون بالا، درد‌های متلف به خصوص کم‌درد، داشتن حالت تهوع و استفراغ، ضعیف شدن سیستم ایمنی بدن؛ (همان، ۱۹)

✓ ناتمام گذاشتن کارها؛

✓ خودداری از انجام تکلیف؛

- ✓ عدم تلاش برای حل مشکل خود؛
- ✓ مشکل در تصمیم گیری؛
- ✓ انتظار کمک از دیگران؛
- ✓ بی توجهی و بی دقتی؛
- ✓ آوردن بهانه های متعدد برای انجام ندادن کارها؛
- ✓ میل به قرار داشتن در حالت استراحت؛
- ✓ قدرت تمرکز فکری پایین؛
- ✓ تنبلی نمودن و از زیر بار مسئولیت، شانه خالی کردن؛
- ✓ عاجز بودن در تنظیم فعالیت حال و آینده؛
- ✓ تمایل نداشتن بر فعالیت بدنی؛
- ✓ داوطلب نشدن برای انجام کارها. (شریفی، ۹۵)

بیشترین مشکلات کلاس آنلاین از نظر دانش آموزان

در ادامه این مقاله مشکلات و چالش های مشترک بین دانش آموزان و دانشجویان به همراه راه حل

مشخص شده است.

- مسائل تکنیکال یا فنی
- حواس پرتی ها و مدیریت زمان
- با انگیزه ماندن
- یادگیری و فهم کامل یک درس
- عدم تعامل با دیگران
- سازگار شدن با فناوری های جدید و نا آشنا
- ترس و عدم اطمینان نسبت به آینده

مشکل انگیزه مندی دانش‌آموزان در کلاس‌های آنلاین و تاثیر آن بر میزان یادگیری آن‌ها ۴۷ □

عوامل کاهش انگیزه

عواملی وجود دارند که می‌توانند تولید بی‌انگیزگی تحصیلی نمایند. این عوامل متعدد و متنوع می‌باشند که در این جا به مواردی از آن‌ها اشاره می‌شود:

- ❖ عدم تایید و دریافت پاداش؛ وقتی دانش‌آموز از طرف معلم یا والدینش در قبال انجام تکلیف تشویق نشود یا بر اساس تلاشی که برای غلبه بر ضعف تحصیلی اش داشته، مورد حمایت قرار نگیرد، ممکن است انگیزه اش را برای تحصیل از دست بدهد؛ (مصطفوی، ۱۳۸۷)
- ❖ تعارض‌ها؛ منظور از تعارض، آن است که فرد از میان دو یا چند موقعیت که بار یکسانی دارند، یک مورد را انتخاب کند و انتخاب یک موقعیت مانع از انتخاب موقعیت‌های دیگر می‌شود. (مصطفوی، ۱۳۸۷).
- ❖ باورها و عقاید؛ باور‌ها و عقاید و انتظارات یکی از منابع مهم بی‌انگیزگی تحصیلی هستند.
- ❖ عدم هماهنگی بین تکالیف مدرسه با توانایی‌های دانش‌آموزان؛
- ❖ یکنواخت بودن محیط آموزشی با توجه به پیشرفت‌های عصر حاضر که می‌توان از وسایل کمک آموزشی مثل نوار ویدیو، سیدی، اینترنت و ... استفاده کرد؛
- ❖ بی‌ارتباط بودن تکالیف با نیازهای روز مره؛
- ❖ مشکلات خانوادگی نظیر محول کردن کارهای منزل به فرزندان از طرف والدین؛
- ❖ انجام کاری برای دریافت حقوق در ساعات غیر مدرسه برای کمک به وضعیت اقتصادی خانواده؛
- ❖ افسردگی‌های خفیف؛
- ❖ تجربیات و شکست‌های تلخ متعدد؛
- ❖ عدم برخورداری از تجربیات موفق؛
- ❖ در معرض شماتت و تنبیه بودن؛
- ❖ وجود نابسامانی، مشاجرات لفظی و درگیری در خانواده؛
- ❖ طلاق در خانواده؛
- ❖ وابسته بودن به خانواده و انجام کارهای کودک به وسیله آن‌ها؛
- ❖ محرومیت از امکانات اولیه؛

- ❖ داشتن بیماری شدید؛
- ❖ بیان مطالبی از قبیل «درس خواندن چه سودی دارد؟ کسانی که درس خوانده اند به کجا رسیده اند و ...» از طرف دوستان و اطرافیان؛
- ❖ سوء تغذیه، مشکلات روانی؛
- ❖ نداشتن هدف؛
- ❖ احساس گناهی که از طریق درس نخواندن و تنبلی و یا یک وقفه تحصیلی در کودک ایجاد می شود. (باصری، ۱۳۸۹)

عواقب بی انگیزگی

- در صورت برخورد نا مناسب با دانش آموزی که دچار بی انگیزگی است فعالیت های نادرستی را از جانب دانش آموز موجب می شود که این فعالیت ها عبارتند از:
- ❖ دست کشیدن از فعالیت های مدرسه: بعضی از دانش آموزان به جای آن که تلاش کنند تا بر موانع تحصیلی خود غلبه کنند، به طور منفعلانه دست از تلاش برداشته و بدون هدف در مدرسه حضور می یابند؛
  - ❖ غیبت های مکرر: بعضی از دانش آموزان، زمانی که نمی توانند در زمینه ی افت تحصیلی خود اقدام نمایند، سعی می کنند برای فرار از عواقب و بازخواست های مسئولان مدرسه، حضور کمتری در مدرسه داشته و به بهانه های مختلف غیبت می نمایند؛
  - ❖ فرار از خانه: بعضی از دانش آموزان به علت فشار های روانی و اضطراب ناشی از بی انگیزگی تحصیلی و بازخواست های والدین منزل را ترک می کنند، که مشکلات عدیده ای برای آنان در پی خواهد داشت؛ (مصطوفی، ۱۳۸۷)
  - ❖ ترک تحصیل و انجام رفتار های تکانشی: دانش آموز بدون تامل و فکر کردن به طور ناگهانی اقدام به ترک تحصیل می نماید که بعد همراه با پشیمانی می باشد. (مصطوفی، ۱۳۸۷)

فنون ایجاد انگیزش در یادگیرندگان

بهترین راه ایجاد انگیزه در یادگیرندگان نسبت به یادگیری بهبود شرایط یادگیری و افزایش سطح کیفیت روشهای آموزشی است. از این طریق یادگیرندگان در یادگیری به موفقیت بیشتر می‌رسند، و این کسب موفقیت علاقه و انگیزه آنها را نسبت به یادگیری مطالب تازه افزایش می‌دهد. در زیر روشها و فنون دیگری را معرفی می‌کنیم که استفاده از آنها معلم را در بالا بردن سطح انگیزه یادگیرندگان یاری می‌دهد. در تدوین این قسمت از همه نظریه‌های انگیزه‌ای و یافته‌های پژوهشی مربوط به یادگیری و انگیزه استفاده شده است.

۱. هدفهای آموزشی خود را در آغاز درس به یادگیرندگان بگویید و از آنها بخواهید تا برای خود نیز هدفهای یادگیری انتخاب کنند:

ترغیب و هدایت یادگیری دانش‌آموزان و دانشجویان مستلزم بیان صریح هدفهای آموزشی و نوع رفتارها یا مهارتهایی است که قرار است آنها بیاموزند. پژوهشهای انجام شده نشان داده‌اند یادگیرندگانی که از هدفهای درس و آموزش مطلع نمی‌شوند، به خوبی یادگیرندگانی که معلم پیش از آغاز درس دقیقاً به آنها می‌گوید که چه انتظاراتی از آنها دارد، در پیشرفت درسی موفق نمی‌شوند علاوه بر این، معلمان باید در ضمن دادن هدفهای آموزشی به یادگیرندگان، در آنها نسبت به نتایج یادگیری انتظارات مثبتی ایجاد کنند. ندادن اطلاعات ضروری به یادگیرندگان درباره نتایج فعالیتهای یادگیری شان با ایجاد انتظارات منفی در آنان در باره کاری که باید انجام دهند منجر به انگیزه یادگیری سطح پایین در آنها خواهد شد (گیج و برلاینر، ۱۹۸۴).

۲. در شرایط مقتضی از تشویقهای کلامی استفاده کنید.

در بسیاری مواقع، تقویت ملموس به اندازه تشویقهای کلامی معلم مؤثر نیست. استفاده از اظهاراتی چون "خوب"، "عالی"، و "آفرین پس از عملکرد در ست دانش آموز از تدابیر مؤثر انگیزشی است. تشویق دانش آموز ساده‌ترین و طبیعی‌ترین وسیله‌ای است که در اختیار معلمان قرار دارد. مؤثرترین تشویق آن است که به رفتار و عملکرد در ست دانش آموز وابسته باشد. ضمناً معلم

۵۰ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال سیزدهم، شماره اول، پاییز ۱۴۰۰

نباید بیشتر از اندازه لازم دانش آموزان را مورد ستایش و تشویق قرار دهد. تشویق بیش از حد اثرش را از دست می دهد و از خاصیت تقویت کنندگی آن می کاهد. (باصری، ۱۳۹۶).

۳. از آزمونها و نمرات به عنوان وسیله ای برای ایجاد انگیزش در یادگیرندگان استفاده کنید.

از آنجا که نتایج آزمونها به صورت نمره هایی که به یادگیرندگان داده می شوند با پادشهای مختلف، چون تأیید معلم و والدین، ارتقاء به کلاس بالاتر، دریافت گواهینامه، ورود به دانشگاه، کسب مشاغل مورد علاقه، و مواردی نظایر اینها وابسته اند، نمره های معلمان دارای ارزش انگیزشی زیادی هستند. بنابر این، معلم می تواند، با اجرای مکرر آزمونها، سطح انگیزشی یادگیرندگان را بالا ببرد. با این حال، نکته ای که باید در رابطه با آزمونها و امتحانات مختلف در نظر بگیرید این است که از آنها به عنوان وسیله ای برای دادن بازخورد به دانش آموزان در رابطه با نحوه عملکرد و میزان یادگیری شان استفاده کنید، نه به عنوان وسیله ای جهت ارباب و تنبیه آنان. (شریفی، ۱۳۸۸).

۴. از خاصیت برانگیزانندگی موضوعهای مختلف استفاده کنید، و آموزش خود را با تجارب و موارد جالب همراه سازید.

محرکهای تازه، تعجب برانگیز، و پر معنی سطح برانگیختگی را افزایش می دهند و سبب تحریک کنجکاوی یادگیرنده می شوند. معلم می تواند با ارائه مسائل و مطالبی که از این ویژگیها برخوردارند در یادگیرندگان ایجاد انگیزش نمایند.

همچنین، بکوشید تا ضمن آموزش از لطیفه گویی، تجربه های شخصی، و قصه های کوتاه استفاده کنید. از جمله اینکه، به دانش آموزان بگویید یک مهمان جالب برای شما خواهد آمد. آن گاه در لباس نویسنده یک داستان ظاهر شوید و درباره خودتان و نوشته تان صحبت کنید. (وولنلک، ۲۰۰۴).

مشکل انگیزه مندی دانش‌آموزان در کلاس‌های آنلاین و تاثیر آن بر میزان یادگیری آن‌ها ۵۱ □

۵. مطالب آموزشی را از ساده به دشوار ارائه دهید.

ارائه مطالب درسی به صورت متوالی، از ساده به دشوار، موجب می‌شود که یادگیرندگان ابتدا در یادگیری مطالب ساده به اندازه کافی موفقیت به دست آورند. این کسب موفقیت اولیه انگیزش یادگیرنده را برای یادگیری‌های بیشتر افزایش میدهد و بر آمادگی او می‌افزاید. علاوه بر این، کسب پیشرفت غالباً به دریافت پاداش و تایید از سوی معلم و والدین منجر می‌شود که این خود یکی از عوامل مهم انگیزشی به شمار می‌آید. بنابراین، معلم باید سعی کند تا در تمام مراحل آموزشی برای همه یادگیرندگان فرصت کسب موفقیت فراهم آورد.

۶. از ایجاد رقابت و هم‌چشمی در میان دانش‌آموزان جلوگیری کنید.

معلم باید از ایجاد رقابت بین دانش‌آموزان که به کسب موفقیت در معدودی از آنها و شکست اکثریت آنها می‌انجامد جلوگیری به عمل آورد. معلم به این منظور می‌تواند از تدابیر مختلفی استفاده کند. به عنوان مثال، برای جلوگیری از ایجاد رقابت میان دانش‌آموزان در بحثهای کلاسی، معلم می‌تواند در جریان بحث، پس از گفتن نام دانش‌آموزی معین، به طرح سوال بپردازد، نه اینکه ابتدا سوال را طرح کند و بعد از کلاس بخواهد تا هر که می‌تواند به طور داوطلبانه به سوال او جواب دهد. بردن نام دانش‌آموز پیش از طرح سوال موجب خواهد شد که معلم مشارکت همه دانش‌آموزان را در فعالیتهای آموزشی جلب نماید و همه آنان تقویت دریافت کنند. اما اگر معلم ابتدا سوالی را طرح کند و بعد از دانش‌آموزان بخواهد تا هر که می‌تواند به آن جواب نهد، تعداد کمی از دانش‌آموزان مستعد و قوی کلاس به سوالهای معلم پاسخ خواهند داد و تا آنها مورد تأیید و تقویت قرار خواهند گرفت.

۷. هنگام آموزش مطالب تازه از مثالهای آشنا و هنگام کاربرد مطالب آموخته شده از موقعیتهای تازه استفاده کنید.

وقتی که می‌خواهید مطلب تازه ای را به دانش‌آموزان بیاموزید آن را با استفاده از مدلها و موارد ملموس و آشنا برای یادگیرندگان توضیح دهید. این اقدام به جریان یادگیری سرعت

میبخشد و سطح علاقمندی دانش آموزان را افزایش می دهد. اما هنگامی که میخواهید کاربرد مطالب آموخته شده را نشان دهید، آنها را در موقعیتهای تازه و بدیع به کار برید. استفاده از موقعیتهای تازه از یکنواختی مطلب و حالت کسل کنندگی آن می کاهد و به علاقه یادگیرنده در استفاده از آنچه آموخته است می افزاید.

۸. علاوه بر توضیح و تشریح مطالب به طور کلامی، تا آنجا که ممکن است از روشهای دیگر آموزشی نیز استفاده کنید و دانش آموزان را به مشارکت در یادگیری تشویق نمایید.

بحث گروهی، بازیهای آموزشی، گزارش انفرادی و گروهی به وسیله دانش آموزان، گزارش مطالب در وسی مانند تاریخ به صورت نمایش زنده، و هر تدبیر دیگری که دانش آموزان را در فعالیت یادگیری شرکت دهد به مقدار زیاد انگیزه آنها را بالا می برد اکسل کننده ترین روش آموزشی آن است که معلم تمام وقت کلاس را به خود اختصاص دهد و فرصت هیچ گونه فعالیت و اظهار نظری را به یادگیرندگان ندهد! پژوهشهای متعدد نشان داده اند که یکی از بهترین راههای ایجاد انگیزه در یادگیرندگان شرکت دادن آنها در فعالیتهای کلاسی است. (اسلاوین، ۲۰۰۶).

۹. پیامدهای منفی مشارکت یادگیرندگان در فعالیت یادگیری را کاهش دهید.

مشارکت دانش آموزان در جریان یادگیری باید با تقویت مثبت مواجه گردد تا موجب دلسردی آنها نشود. برای این منشور معلم باید سعی کند از پیامدهای آزارنده این کار جلوگیری به عمل آورد از جمله عواملی که ممکن است در جریان یادگیری باعث دل زدگی دانش آموزان و دانشجویمان بشود می توان موارد زیر را نام برد

- گرفتن نمره کم در امتحانی که معلم محتوای آن را قبلا آموزش نداده است
- اجازه در انجام تکالیفی که سطح دشواری آنها فراتر از توانایی یادگیرندگان است
- بی توجهی معلم به کوشش های یادگیرندگان
- مجبور ساختن یادگیرندگان به رقابت با کسانی که از آنان توانایی بیشتری دارند
- مجبور ساختن یادگیرندگان به ساکت و آرامش در کلاس و گوش دادن به سخنرانی خسته

کننده معلم

مشکل انگیزه مندی دانش‌آموزان در کلاس‌های آنلاین و تاثیر آن بر میزان یادگیری آنها ۵۳ □

• مجبور ساختن یادگیرندگان به انجام کارهای تحقیر آمیز و دور از حیت آنان

۱۰. به دانش‌آموزان مسائل و تکالیفی بدهید که نه خیلی ساده و نه خیلی دشوار باشند.

در بحث پیرامون نیاز به پیشرفت گفتیم که افراد دارای انگیزش پیشرفت به سراغ تکالیفی می‌روند که مستلزم قدری خطر کردن است. این نوع تکالیف اگر به درستی انجام پدنی تند منجر به افزایش احساس اعتماد به نفس در یادگیرنده می‌شوند. اما تکالیف بسیار آسان به چنین احساسی نمی‌انجامد و تکالیف بسیار دشوار نیز غالباً به شکست و ناکامی فرد منجر می‌شوند. بنابر این، سطح مسائل و تکالیف درسی باید منطبق بر سطح توانایی یادگیرنده باشد، به گونه‌ای که او با کوششی که به کار می‌گیرد از عهده انجام آنها بر آید. (یادگیرندگان زمانی از بیشترین میزان انگیزش برای یادگیری برخوردارند که سطح چالش انگیزی تکالیف یادگیری متوسط باشد. (فتسکو و مککلور، ۲۰۰۵).

۱۱. تا آنجا که ممکن است مطالب درسی را به صورت معنی دار و در ارتباط با

موقعیتهای واقعی زندگی ارائه دهید، و در حد امکان در انجام فعالیتهای آموزشی به یادگیرندگان آزادی عمل بدهید.

روانشناسان انسان‌گرا معتقدند که انگیزه واقعی انسانها در یادگیری انگیزه درونی و خودجوش آنهاست. طبق این نظر افراد بشر در صدد کشف اطلاعات و درک معانی امور هستند و این موجب یادگیری آنها می‌شود. لذا هر قدر مطالب معنی دار تر و منطقی تر جلوه کنند کنجکاوی فرد را بیش تحریک می‌نمایند. بنابر این، معلم باید هم مطالب یادگیری را معنی دار جلوه دهد و هم فرصت یادگیری اکتشافی را برای دانش‌آموزان فراهم کند تا دانش‌آموزان خود به کشف معنی مطالب بپردازند. برای این منظور، فضای آموزشی باید باز و آزاد و انسانی باشد، به گونه‌ای که افراد آزادی عمل داشته باشند تا هر شب، یادگیری را که مایل اند خرد انتخاب نمایند (یکی از شرایط مهم آموزش آفرینندگی ایجاد فضای آزاد یادگیری و تشویق یادگیرندگان به اظهار عقاید و

اندیشه های خود و همچنین تشویق آنها به استفاده از روشهای اکتشافی و ابداعی یادگیری است. (شریفی، ۱۳۸۸).

۱۲. از مشوقهای درونی و بیرونی استفاده کنید. چنان که در صفحات پیش نیز گفتیم، مشوق درونی به جنبه هایی از فعالیت یادگیری گفته می شود که مورد علاقه یادگیرنده اند و لذا به خود خاصیت انگیزشی دارند؛

مشوق بیرونی به پاداشها و تقویت کننده هایی که نسبت به فعالیت یادگیری جنبه بیرونی دارند، مانند ستایش و نمره خوب، گفته می شود. بعضی وقتها موضوع یادگیری به گونه ای است که برای دانش آموزان مفید و مورد نیاز آنان است و با اشتیاق آن را یاد می گیرند. برای نمونه، بسیاری از دانش آموزان با اشتیاق درسهای مکانیکی اتومبیل یا عکاسی را انتخاب می کنند و برای یادگیری آنها سخت می کوشند. برای این دانش آموزان خود فعالیت یادگیری جنبه تشویقی دارد و نیازی به مشوق بیرونی نیست. (اسلاوین، ۲۰۰۶).

این گونه یادگیرندگان برای انجام کارهای مورد علاقه شان دارای انگیزش درونی هستند و نیازی به مشوق بیرونی ندارند. معلم باید سعی کند تا آنجا که می تواند موضوعها و فعالیتهای مورد علاقه یادگیرندگان را در اختیار آنان بگذارد.

متأسفانه بعضی موضوعهای درسی آموزشگاهی چندان مورد علاقه دانش آموزان نیستند و یادگیری آنها به خودی خود موجب تشویق و تقویت آنان نمی شود. در این گونه مواقع، استفاده از مشوقهای بیرونی متنوع ضروری است. از جمله مشوقهای بیرونی می توان به نمرات معلمان تشویقیهای کلامی و غیر کلامی، و سایر تدابیر مربوط به ستایش فعالیتهای موفقیت آمیز یادگیری اشاره کرد. در ضمن استفاده از مشوقهای بیرونی برای واداشتن دانش آموزان به انجام فعالیتهای یادگیری، سعی کنید تا آنجا که ممکن است آنان را نسبت به فعالیت یادگیری علاقه مند سازید (باصری، ۱۳۹۶).

کرو کشانک، جنکیس، و منکالف (۲۰۰۶) نیز برای ایجاد و افزایش انگیزش درونی دانش آموزان پیشنهادهای زیر را داده اند:

مشکل انگیزه مندی دانش‌آموزان در کلاس‌های آنلاین و تاثیر آن بر میزان یادگیری آن‌ها ۵۵ □

- با دادن فرصتهای فراوان در محدوده برنامه درسی برای تصمیم‌گیری درباره آنچه دانش‌آموزان یاد خواهند گرفت و چگونگی یادگیری آنها، خودمختاری را در آنان تشویق کنید.
- تکالیف یادگیری را متناسب با توانایی هر یک از دانش‌آموزان برگزینید.
- تا آنجا که می‌توانید از پروژه‌های همراه با فعالیت استفاده کنید و به دانش‌آموزان درباره پیشرفت شان بازخورد فوری بدهید
- از فعالیتهای واقعی و اصیل استفاده کنید، یعنی فعالیتهایی که با زندگی واقعی مرتبط اند.
- در صورت امکان، فعالیتهای را با نیازهای دانش‌آموزان جور کنید
- به یادگیری جنبه شخصی بدهید و سعی کنید دانش‌آموزان به صورت هیجانی با عاطفی درگیر فعالیت یادگیری بشوند...
- از دادن تکالیف یادگیری خسته‌کننده و آزار دهنده اجتناب کنید. (Cruickshank, ۲۰۰۶)

کارهایی که معلمان برای تشویق دانش‌آموزان به درس خواندن باید انجام دهند

یکی از راه‌کارها برای آن که بتوان افراد را به مطالعه تشویق کرد این است که دبیران خود را به جای دانش‌آموزان بگذارند. دانش‌آموزان دوست دارند با معلم‌های خود ارتباط داشته باشند و درک شوند. معلمان باید بتوانند با دانش‌آموزان رابطه‌ی خوبی برقرار کنند. سخت‌گیری بیش از حد موجب خستگی و فرار از درس خواندن می‌شود. متأسفانه بی‌برنامه‌بودن کلاس‌های آنلاین باعث شده تا گاهی محصلان تمام وقت خود را در کلاس‌های مجازی باشند؛ حتی دیده شده که دانش‌آموزانی تا دیروقت هم‌چنان در کلاس‌ها مشغول حل مسائل خواسته شده‌اند. معلمان باید بدانند که شاگردانشان به جز درس آن‌ها، کلاس‌های دیگری نیز دارند. سعی کنید بین سخت‌گیری و حمایت از شاگردانتان تعادل برقرار کنید و با توجه به شرایط کنونی و تأثیراتی که کرونا بر سطح جامعه گذاشته حمایت بیشتری از آن‌ها کنید. اگر شرایط آن را دارید که درباره‌ی کرونا و اضطراب و نگرانی‌های آن صحبت کنید، حتماً از آن‌ها بخواهید برای آگاهی خود از منابع معتبر استفاده کنند. کاهش اضطراب ناشی از کرونا به دانش‌آموزان کمک می‌کند با آرامش بیشتری درس بخوانند.

بعضی از مطالبی را که قبل از تعطیلی در کلاس‌های حضوری درس داده بودید مرور کنید. این احتمالاً به حافظه‌ی آن‌ها کمک می‌کند زمانی را که بخشی از جامعه‌ی تحصیلی بودند به خاطر

۵۶ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی - سال سیزدهم، شماره اول، پاییز ۱۴۰۰

بیاورند. از جملات امیدوارکننده و خوش‌بینانه استفاده کنید. مثلاً بگویید: وقتی مهر به مدرسه برگشتید می‌توانید در مورد این مبحث درسی تحقیق کنید.

این کار کمک می‌کند تا مشتاقانه منتظر بازگشت به محیط درسی باشند. مسئله مهمی که با آن روبرو هستیم را نادیده نگیرید. سعی کنید برای آن‌ها فضایی ایجاد کنید که بتوانند در آن از مسائل زندگی صحبت کنند، مخصوصاً فضایی که بتوانند ترس و استرس خود را تخلیه کنند. بگذارید دانش‌آموزان بدانند که کنارشان هستید و به آن‌ها کمک می‌کنید. بگذارید بدانند شما با مشاوران و متخصصان سلامت روان در تماس هستید و اگر خواستند با کسی حرف بزنند آن‌ها را راهنمایی می‌کنید. (باصری، ۱۳۹۶).

والدین هم برای ایجاد انگیزه آموزشی در فرزندان دانش‌آموز خانواده در دوران کرونا می‌توانند پاداش‌هایی را در نظر بگیرند. برای آنان باید توضیح داده شود که چه انتظاراتی از آنان وجود دارد و این انتظارات چه کمکی می‌تواند به آنها کند. این که آموزش درس‌ها چه تاثیری در زندگی آنان خواهد داشت و این که جایگاه مطالبی که یاد می‌گیرند، چیست. این انگیزه‌ها به دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری کمک می‌کند. حتی می‌توان از دانش‌آموز سوال کرد در مبحثی که یاد گرفته چه جنبه‌هایی را مطابق با زندگی شخصی خود دیده است و چقدر با زندگی اجتماعی اش همخوان بوده و چقدر می‌تواند در زندگی از مباحث یاد گرفته شده، استفاده کند (اسلاوین، ۲۰۰۶).

نتیجه‌گیری

طبق آنچه از این مقاله دانستیم، انگیزش عاملی است که رفتار مشخصی را تحریک و هدایت می‌کند و پاسخی است به این سوال که اساس یادگیری علم چیست روان‌شناسان برای انگیزش اهمیت بیشتری نسبت به هوش قایل می‌شوند. آنان انگیزش را حاصل عواملی مانند مشوق‌ها، نیازهای درونی، کنجکاوی، برانگیختگی و علت‌هایی می‌دانند که فرد برای رویدادها و نتایج اعمال می‌کند. انگیزش با یادگیری ارتباط تنگاتنگی دارد و می‌تواند همانند یک نیرو در ایجاد یادگیری موثر باشد. در میان عوامل متعدد تاثیرگذار بر تثبیت یادگیری یادگیرندگان، انگیزش نقش برجسته‌ای را ایفا می‌نماید. بدون انگیزش، یادگیری ممکن نیست و جایی که یادگیری نباشد تدریسی وجود ندارد. دانش‌آموزان با انگیزه به یادگیری اشتیاق داشته و سخت‌کوش هستند.

مشکل انگیزه مندی دانش‌آموزان در کلاس‌های آنلاین و تاثیر آن بر میزان یادگیری آن‌ها ۵۷ □

معلم‌ان انگیزش را عامل مهمی در یادگیری می‌دانند و از این رو می‌خواهند دانش‌آموزانی با انگیزه داشته باشند. دانش‌آموزان نیز خواهان موفقیت و کسب پیروزی هستند در این خصوص معلم می‌تواند به دانش‌آموز کمک کند.

راهبرد هایی برای ارضای نیازهای یادگیری فرد

۱- تشخیص نیازها، علایق و اهداف منحصر به فرد دانش‌آموزان.

۲- کمک به دانش‌آموزان برای تعریف اهداف فردی خود و آنچه که به اهداف یادگیری آنها مربوط می‌شود.

۳- مرتبط کردن اهداف کلی یادگیری با علایق و اهداف منحصر به فرد دانش‌آموزان.

۴- سازماندهی اهداف و فعالیت‌های یادگیری به منظور تشویق دانش‌آموزان به موفقیت‌های فردی.

۵- استفاده از سر مشق برای آگاه کردن دانش‌آموزان از ارزش و منافع حاصل از مهارت‌های خاص.

دانش‌آموزان در درس‌هایی موفقیت بیشتری کسب می‌کنند که نسبت به آن موضوعات انگیزش بیشتری دارند انگیزه یکی از عوامل مهم در یادگیری به شمار می‌آید، که باعث می‌شود یادگیرنده بر اساس نیاز و علاقه فردی خود به سمت یادگیری گرایش پیدا کند. دانش‌آموزان در درس‌هایی موفقیت بیشتری کسب می‌کنند که نسبت به آن موضوعات علاقه و انگیزه بیشتری دارند. انگیزه موفقیت در کارها و تحصیل را به وجود می‌آورد و به همین تناسب، موفقیت بیشتر باعث انگیزه بیشتر برای ادامه کارها و تحصیلات را فراهم می‌آورد. بنابراین بر معلم‌ان است که در ایجاد و بهبود انگیزه در دانش‌آموزان تلاش نموده و زمینه‌های موفقیت بیشتر را برای آنها فراهم نمایند. انگیزش دانش‌آموزان در یادگیری اهمیت مطلوب تری در مقایسه با هوش دارد. همچنین درباره تأثیر انگیزش بر یادگیری، پژوهش‌ها نشان می‌دهد که انگیزش قوی به یادگیری استوار، و انگیزش کم به یادگیری کم می‌انجامد. افرادی که انگیزه درونی بالایی دارند فهمیدن مطالب درسی، افزایش اطلاعات و یادگیری مطالب درسی (بطور فراموش نشدنی) سبب غرور و افتخار می‌گردد. لذا انگیزش بر یادگیری تاثیر

مثبت و مستقیم دارد. انگیزش زیاد به یادگیری زیاد و انگیزش کم به یادگیری کم منجر می شود. بی انگیزه بودن نسبت به تحصیل گذشته از افت تحصیلی منجر به ناامیدی و دلسردی دانش آموز شده و زمینه را برای ایجاد مشکلات روحی و انحرافات اجتماعی فراهم می کند. همچنین کاهش انگیزه تحصیلی زبانهای علمی و فرهنگی و اقتصادی را متوجه جامعه و خانواده می کند.

منابع

- سیف، علی اکبر، ۱۳۸۴، روانشناسی پرورشی روانشناسی آموزش و یادگیری، تهران، نشر آگاه.
- اسلاوین، رابرت، ۲۰۰۶، روانشناسی تربیتی، تهران
- شجاعی، محمد صادق، ۱۳۸۵، دیدگاه های روان شناختی حضرت آیت الله مصباح یزدی، تهران
- مصطفوی، محمد، ۱۳۸۷، مجموعه مهارت های تحصیلی، ناشر: ورا دانش، تهران
- شریفی، اشرف السادات، ۱۳۸۸، بررسی آموزش مؤلفه های تئوری معکوس بر کاهش مؤلفه های فرسودگی شغلی. پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران
- مک کومبز، باربارا، پاپ، جیمز ۱۳۸۲، نگیزش و شیوه های پرورش آن در دانش آموزان. مترجم صغری ابراهیمی قوام، تهران
- باصری، احمد، ۱۳۹۶، مقاله مقایسه تفکر خلاق، انتقادی، و توانایی حل مسئله، محل انتشار: اولین کنفرانس ملی پژوهش های نوین ایران و جهان در مدیریت، اقتصاد و حسابداری و علوم انسانی
- و آموزش، تهران سیف، علی اکبر، ۱۳۹۳، روانشناسی پرورشی _ روانشناسی یادگیری
- Festco, T., & McClure, J. (۲۰۰۵). Educational psychology: An integrated approach ۱۰ classroom decisions. New York: Pearson.
- Gage, N.L., & Berliner, D.C. (۱۹۸۴, ۱۹۸۸, ۱۹۹۲). Educational psychology (۳rd, ۴th, and ۵th ed.). Hopewell, NJ: Houghton Milflin.
- Woolfolk, A. E. (۲۰۰۸, ۲۰۱۳). Educational Psychology (۱۰th & ۱۲th ed.). Boston: Pearson.
- Cruickshank, D.R., Jenkins, D.B., & Metcalf, K.K. (۲۰۰۶). The act of teaching. New York: McGraw-Hill.